

УДК 343.2

Г.В. ЧЕБОТАРЬОВА, докт. юрид. наук,
доц., Кримський економічний інститут ДВНЗ
«Київський національний економічний університет
ім. В. Гетьмана»

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ВИКОРИСТАННЯМ ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ

Ключові слова: злочин, трансплантація, донорство органів, об'єктивна сторона, торгівля органами

Розглядаючи об'єктивну сторону порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини (ст.143 КК), необхідно зважати на складну архітектуру норми, що зумовлює потреби у виділенні кількох форм передбаченого нею злочину і, відповідно, кількох самостійних суспільно небезпечних діянь. Зазначена обставина вимагає визначитися із тим, що саме – кілька форм злочинного діяння або ж кілька складів злочинів, – закріплено в цьому випадку законодавцем у диспозиціях ст.143 КК. Проведене нами дослідження дозволяє стверджувати, що різновиди злочинної поведінки в сфері трансплантації і донорства органів та тканин людини відрізняються за безпосереднім об'єктом, а також мають суттєві відмінності за об'єктивною стороною – як за дією, так і за наслідками [1, с.180]. Тому ми не можемо погодитися із думками, що всі зазначені різновиди є чотирма формами дій, які утворюють об'єктивну сторону злочину, передбаченого ст.143 КК [2, с.335], або що стаття 143 КК передбачає відповідальність за три види діянь [3, с.182; 4, с.43–44]. Вважаємо, що в ст.143 КК описано ознаки наступних основних складів злочинів: (1) порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини (ч.1 ст.143

КК України); (2) вилучення в людини шляхом примушування або обману її органів або тканин з метою їх трансплантації (ч.2 ст.143 КК); (3) незаконна торгівля органами або тканинами людини (ч.4 ст.143 КК); (4) участь у транснаціональних організаціях, які займаються такою діяльністю (ч.5 ст.143 КК). Така позиція обґрунтована нами в проведених раніше дослідженнях цієї проблеми [1, с.59–61]. У вітчизняній літературі таку точку зору підтримують, зокрема, С.В. Грінчак [5, с.46–47], П.П. Андрушко [6, с.332].

Тому метою цієї роботи є продовження розробки питань, які стосуються вивчення ознак об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст.143 КК (порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини), та удосконалення кримінально-правової охорони правовідносин в сфері трансплантології.

Передбачений ст.143 КК України злочин може характеризуватися або вчиненням комплексу незаконних діянь (дії, поєднаної з бездіяльністю), або вчиненням одиничного протиправного поведінкового акту. Оскільки диспозиція ст.143 КК є банкетною, то здійснення трансплантації з порушенням встановленого законом порядку має місце у випадку недотримання положень Закону України від 16.07.1999 р. № 1007–XIV «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» (ст.377) [7] (Закон «Про трансплантацію»), а також ряду інших нормативних актів – Основ, Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» № 695 від 24.04.2000 р., відомчих нормативних актів (у першу чергу, МОЗ України) – щодо констатації смерті людини, вилучення органів у донора-трупа, переліку органів людини, які дозволено вилучати в донора-трупа та ін.

Вивчення нормативно-правових актів, що регулюють відносини в сфері трансп-

лантології дозволяє зробити висновок, що зміст передбаченого ч.1 ст.143 діяння залежить від того, стосовно якого з учасників трансплантації (реципієнта або донора) здійснене порушення. Щодо реципієнта (особи, якій здійснюється трансплантація), можливі наступні порушення: (1) відсутність медичних показань для застосування трансплантації, встановлених консилиумом лікарів відповідного закладу охорони здоров'я чи наукової установи; (2) відсутність письмової згоди об'єктивно інформованого дієздатного реципієнта, у випадках, коли реципієнт не досяг п'ятнадцятирічного віку чи визнаний судом недієздатним – згоди об'єктивно інформованих його батьків або інших законних представників (а щодо осіб віком від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років чи визнаних судом обмежено дієздатними – відсутність згоди об'єктивно інформованих реципієнтів, об'єктивно інформованих їх батьків або інших законних представників); (3) здійснення трансплантації будь-яких органів або тканин, окрім тих, які дозволені до трансплантації МОЗ (їх перелік наводився в попередньому розділі в ході аналізу предмету злочину, передбаченого ст.143 КК); (4) проведення трансплантації закладами охорони здоров'я або науковими установами, які не мають права на цю діяльність; (5) інші порушення встановленого законом порядку трансплантації.

Оскільки ці форми злочинної поведінки порушують приписи відповідних нормативних актів, їх аналіз можливий шляхом зіставлення протиправної поведінки із вимогами, встановленими зазначеними актами.

Однією з форм злочинної поведінки, яка утворює об'єктивну сторону злочину, передбаченого ч.1 ст.143 КК України, є проведення операції з трансплантації за відсутності письмової згоди об'єктивно проінформованого реципієнта (його батьків або інших законних представників). Така згода – найважливіша правова перед-

умова здійснення трансплантації незалежно від її виду. Важливо, щоб вона виражалася у формі, що забезпечує її цінність як юридичного доказу.

При застосуванні трансплантації забезпечення прав реципієнта проявляється також у тому, наскільки усвідомлено він приймає те або інше рішення. При цьому постає питання про право хворого на поінформованість відносно стану свого здоров'я й можливих методів лікування. Не інформування або неналежне інформування є порушенням найважливішої правової передумови здійснення трансплантації. У тих випадках, коли в результаті зазначених протиправних діянь наступили очікувані наслідки – пересадка органів або тканин, то незалежно від результатів хірургічного втручання можна говорити про діяння, передбачене ч.1 ст.143 КК.

Різновидом злочинних діянь, що входять до об'єктивної сторони злочину, передбаченого ч.1 ст.143 КК є проведення трансплантації будь-яких органів або тканин, крім тих, які дозволені до трансплантації МОЗ України. Орієнтиром для вирішення правомірності вилучення тих чи інших органів для трансплантації є інформація, що міститься в «Переліку органів людини, дозволених до вилучення у донора-трупа» і «Переліку анатомічних утворень, тканин, їх компонентів та фрагментів і фетальних матеріалів, дозволених до вилучення у донора – трупа і мертвого плоду людини», затвердженому наказом МОЗ України від 25.09.2000 р. № 226.

Злочинним може вважатися й проведення трансплантації установами охорони здоров'я або науковими установами, які не мають права її проводити. У відповідності зі ст.8 Закону «Про трансплантацію» діяльність, пов'язану з трансплантацією, можуть здійснювати акредитовані в установленому законодавством України порядку державні та комунальні заклади охорони здоров'я і державні наукові установи за переліком, затвердженим Кабінетом Міні-

стрів України.

Життя й здоров'я реципієнта можуть страждати не тільки при пересадці йому органів або тканин, але й при переливанні йому крові в порушення встановленого порядку. Однак, таке суспільно небезпечне діяння в сфері медичної діяльності ознаками злочину, передбаченого ч.1 ст.143 КК, не охоплюється, оскільки кров не є його предметом. Спеціальної норми, що передбачала б відповідальність за такі діяння, у КК України немає. Оскільки вони, власне кажучи, є неналежним виконанням професійних обов'язків медичним працівником, такі діяння необхідно кваліфікувати, за наявності до того підстав, за ст.140 КК.

Стосовно живого донора можливі наступні порушення встановленого законом порядку трансплантації: (1) щодо кола осіб, які не можуть бути донорами, (2) щодо анатомічних матеріалів, які не дозволені до вилучення в донора, (3) щодо доцільності донорства й недопущення не виправданої шкоди здоров'ю донора – узяття органів або тканин із заподіянням донорові більшої шкоди, аніж небезпека для життя, що загрожує реципієнту; (4) щодо процедури здійснення донорства.

Установленню ознак названих різновидів злочинних діянь при вирішенні питання про їх кваліфікацію сприяє дослідження ознак поведінки належної, яка регламентована законодавством. Так, за Законом «Про трансплантацію» живим донором гомотрансплантата може бути лише повнолітня та дієздатна особа. Згідно ч.4 ст.12 Закону «Про трансплантацію» взяття гомотрансплантата (за винятком анатомічних матеріалів, придатних для регенерації) у живого донора допускається у випадках, коли реципієнт і донор перебувають у шлюбі або є близькими родичами (батько, мати, син, дочка, дід, бабка, онук, онучка, брат, сестра, дядько, тітка, племінник, племінниця).

Деякі категорії осіб повністю вилучені з числа потенційних донорів. Відповідно до абз.1 ч.5 ст.12 названого закону не можуть бути донорами особи, що утримуються в місцях відбування покарання. Слід зазначити, що вітчизняне кримінально-виконавче законодавство визначає не «місця», а «установи» відбування покарань. Згідно із чч.2–3 ст.9 КВК установами виконання покарань є: арештні доми, спеціальні виховні установи (виховні колонії) та кримінально-виконавчі установи, які поділяються на кримінально-виконавчі установи відкритого типу (виправні центри) і кримінально-виконавчі установи закритого типу (виправні колонії). Згідно з положеннями КВК, засуджені до кримінальних покарань також можуть утримуватися на гауптвахтах і в дисциплінарних батальйонах (ст.21 [8]). Тому в цій частині положення Закону «Про трансплантацію» потребують узгодження з кримінально-виконавчим законодавством.

Кримінально-правовий аспект правомірності прижиттєвого донорства передбачає зв'язок останнього з проблемою обставин, що виключають злочинність діяння. Медико-правовий аспект трансплантації передбачає, що перед кожною операцією по трансплантації необхідно ретельно порівняти небезпеку, якій піддається живий донор та імовірність успішної пересадки для реципієнта, для того, щоб користь, яку отримує реципієнт, переважувала шкоду, заподіювану донорові. Вимоги щодо доцільності донорства й недопущення тяжкої шкоди здоров'ю донора безпосередньо закріплені в ч.3 ст.12 Закону «Про трансплантацію». Зокрема безумовною є вимога правомірності проведення хірургічного втручання: «завдана здоров'ю донора шкода буде меншою, ніж небезпека для життя, що загрожує реципієнту». За відсутності науково обґрунтованих медичних критеріїв порівнянності заподіюваної при трансплантації шкоди дана вказівка закону відноситься до оціночних

понять. Співвідношення реальної фізичної шкоди донорові з реальною небезпекою для життя, що загрожує реципієнтові, не може бути покладене в основу правомірності заподіяння шкоди. Поняття «меншої» шкоди має кримінально-правовий характер, тому його зміст повинен бути чітко окресленим, оскільки згідно з КК та Правилами судово-медичного визначення ступеню тяжкості тілесних ушкоджень: втрата органу належить до тяжкого тілесного ушкодження (ч.1 ст.121 КК). Отже, співвідношення співрозмірності шкоди може здійснюватися лише за медичними, а не за соціальними показниками. Названі положення Закону «Про трансплантацію», які дозволяють визначати наявність доцільності донорства як однієї з умов правомірності пересадки органу чи тканини певною мірою кореспондують положенням кримінального законодавства про крайню необхідність як обставину, яка виключає злочинність діяння (в т.ч. і злочинність трансплантації).

Умовою правомірності трансплантації є також відповідне інформування донора, його добровільна згода й невиконання дій по вилученню органів або тканин донора у випадку його відмови. Відповідно до ст.13 Закону «Про трансплантацію» критерієм дійсності внутрішньої волі потенційного донора є вираження його волі в письмовому виді. Вільне волевиявлення потенційного донора означає, за загальним правилом, відсутність фізичного або психічного примусу до нього. Кримінальна відповідальність за порушення вимоги про згоду донора на експлантацію настає за ч.1 ст.143 КК.

Добровільність згоди донора на проведення трансплантації не може повною мірою виступати підставою правомірності хірургічного втручання й вилучення гомотрансплантата. Донор (як, до речі, й реципієнт) може погодитися на операцію, не усвідомлюючи повною мірою всіх можливих наслідків свого рішення через відсут-

ність необхідних медичних знань. У зв'язку із цим поряд із добровільністю особливого значення набуває питання про належне інформування донора, яке обумовлює отримання його згоди. Стосовно донора доктрина інформованої згоди утворюється із зобов'язання медичної установи надати потенційному донорові належну інформацію про результати медичного обстеження його організму, про «можливі ускладнення для його здоров'я, а також про його права у зв'язку з виконанням донорської функції» (ст.13 Закону «Про трансплантацію»).

Об'єктивну сторону передбаченого ч.1 ст.143 КК може утворювати також діяння у вигляді вилучення органів або тканин у донора-трупа з порушенням вимог Закону «Про трансплантацію» та відомчих інструкцій МОЗ стосовно цього питання: а) без згоди особи, висловленої нею прижиттєво; б) без згоди подружжя або родичів, які проживали з особою до смерті; в) без згоди законних представників померлих неповнолітніх, обмежено дієздатних чи недієздатних осіб; г) інших порушеннях.

Для визнання їх ознакою об'єктивної сторони такі порушення мають бути суттєвими (незначне порушення може кваліфікуватися як малозначне діяння – ч.2 ст.12 КК, – і, відповідно, не тягне кримінальної відповідальності). Зокрема, не вважатимуться істотними порушення нормативних вимог щодо косметики тіла померлого після вилучення з трупу трансплантатів. Якщо такі порушення не поєднувалися з іншими, більш істотними, вони тягнуть дисциплінарну, але не кримінальну відповідальність.

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч.2 ст.143 КК, характеризується суспільно небезпечним діянням (дією у виді вилучення органів або тканин), суспільно небезпечним наслідком – втратою органу або тканини, причинним зв'язком між діянням й наслідком та способом вчинення таких дій, яким є примус або обман. Дія в

цьому випадку полягає у вилученні в людини її органів або тканин, тобто їхнє видалення чи відділення з організму хірургічним шляхом. Поняття «вилучення» в кримінальному законодавстві і теорії кримінального права неодноразово розглядається як ознака посягань на різні об'єкти кримінально-правової охорони. Зважаючи на особливість предмету аналізованого злочину (орган або тканина людини, гомотрансплантат) та потерпілого (донор, жива людина) слід визнати, що в ст.143 КК мається на увазі фізична сторона вилучення, при якому відбувається протиправне переміщення предмета у фактичне розпорядження злочинця.

Слід зазначити, що у Законі «Про трансплантацію» не ідеться про «вилучення» органів чи тканин для трансплантації, а використовується термін «взяття». На думку С.В. Гринчака, «вилучення» та «взяття» в цьому випадку слід розуміти як синоніми, «бо вони означають один і той же процес хірургічного або іншого оперативного втручання в організм людини» [5, с.141–142]. При цьому вилучення – це не будь-яке відчуження органу або тканини від тіла людини, а лише таке, що є частиною операції з трансплантації. Відповідно, воно здійснюється виключно за допомогою медичних маніпуляцій, передбачає використання спеціальних медичних знань. Пояснюється ця особливість діяння чинником суб'єктивним – адже ідеться про таке отримання винним органу або тканини, яке здійснюється з метою подальшої пересадки вилученого фрагменту людського організму. Невірно вилучення органу чи тканини робить наступну їх пересадку неможливою [4, с.49]. Ця обставина не завжди враховується у наявних літературі визначеннях діяння, передбаченого ч.2 ст.143 КК. Зокрема, М.І. Хавронюк пише: «під вилученням у людини органів чи тканин розуміється процес хірургічного або іншого втручання в організм людини і позбавлення й належ-

ного їй органа чи тканини» [9, с.330].

На нашу думку, саме по собі вилучення, до якого примушується або схиляється шляхом обману потерпіла особа – донор, може бути як законною операцією з пересадки органу чи тканини, так і вчиненим порушенням встановленого законом порядку їх трансплантації. Різниця полягає в тому, що в останньому випадку вчинене слід кваліфікувати за сукупністю злочинів – ч.2 та ч.1 ст.143 КК.

Хоч названі в ч.2 ст.143 КК способи – примус, обман, – різні за своїм зовнішнім проявом, вони є однорідними за ступенем впливу на потерпілого. Тому з достатніми до того підставами М.І. Панов виділив їх в окрему групу [10, с.85]. Юридичне поняття примусу означає поведінку, що проявляється у фізичному та (або) психічному впливі однієї людини на іншу, яка посягає на право особистої недоторканності останнього з метою змусити того вчинити потрібним для винного чином [11, с.187].

Створення в особи невірною уявлення про доцільність певного оперативного втручання, яке насправді має на меті вилучення органу, частини органу чи тканини потерпілого, повинне розглядатися як створення медичними працівниками умов для здійснення незаконного вилучення органів чи тканин і кваліфікуватися як готування до здійснення злочину, передбаченого ч.2 ст.143 КК.

Закінченим даний злочин буде в тому випадку, якщо кінцева мета примусу досягнута – органи чи тканини донора втрачені в результаті дій винного¹. Тому злочин

¹На відміну від законодавства РФ, де у відповідності зі ст.120 КК, інтенсивно застосовуване насильство виступає способом примусу донора до згоди на експлантацію і не припускає безпосереднього видалення винним необхідного для пересадки реципієнту фрагмента організму потерпілого. Злочин вважається закінченим у початковий момент примуса незалежно від одержання згоди потерпілого на донорство (і тим більше – незалежно від безпосереднього

можна розглядати як злочин з матеріальним складом. Визнає наслідок обов'язковою ознакою об'єктивної сторони складу даного злочину і П.П. Андрушко [6, с.334].

З об'єктивного боку передбачений ч.4 ст.143 КК злочин характеризується активною поведінкою – дією, яка полягає в незаконній торгівлі органами або тканинами людини. Якщо розподілити процес трансплантації органів або тканин людині на етапи, з яких перший – це взяття трансплантату, другий – його обіг та третій – власне, пересадка, то передбачене ч.4 ст.143 діяння є однією з форм порушення законодавства в частині забезпечення законності обігу гомотрансплантатів. Його суспільна небезпечність є значною, оскільки оплатні відносини стосовно передачі органів для трансплантації призводять до знецінення поняття людської особистості, цілості людського організму як певної абсолютної цінності.

Вітчизняне медичне законодавство допускає обіг гомотрансплантатів (за одним винятком, про який буде сказано нижче) лише на безоплатній основі. Закон «Про трансплантацію» (ст.18) встановлює абсолютну заборону щодо торгівлі органами та іншими анатомічними матеріалами людини. Виняток зроблено лише для одного виду анатомічного матеріалу: за згодою донора його кістковий мозок може бути надано безоплатно або за плату для трансплантації іншій особі (ч.3 ст.14 Закону «Про трансплантацію») (ст.377 [7]). Зазначена заборона ґрунтується на міжнародних принципах порядку регулювання таких акцій, як придбання й трансплантація людських органів з лікувальною метою. Ще в 1987 році на 39-й сесії ВМА було ухвалено Декларацію стосовно трансплантації людських органів, в якій було засу-

джено практику купівлі та продажу людських органів для трансплантації, встановлювалася заборона на надання або прийняття плати або іншої компенсації за трансплантати, окрім отримання медичною установою винагороди за проведення операцій [12, с.44–45].

Виходячи з чинної нормативно-правової бази, *незаконність* торгівлі органами або тканинами передбачає: (1) вчинення акту торгівлі стосовно будь-якого органу чи тканини, за винятком кісткового мозку; (2) вчинення акту торгівлі щодо кісткового мозку з порушенням встановленого порядку здійснення обігу цього біоматеріалу, який регулюється Законом «Про трансплантацію», Постановою Кабінету Міністрів України № 695 від 24.04.2000 р. «Деякі питання реалізації Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» (ст.711 [13]), Порядком узяття, зберігання і використання кісткового мозку та Порядком перевезення анатомічних матеріалів людини в межах України та вивезення їх за межі України, затверджених Наказом МОЗ від 04.05.2000 р. № 96 (ст.1756 [14]). Зокрема, порушення встановленого порядку може полягати в реалізації кісткового мозку установами або організаціями, які не допущені до такої діяльності, надання кісткового мозку іншій особі без згоди донора. Склад даного злочину формальний – він закінчений з виконанням відповідної дії.

Таким чином, ми бачимо, що законодавець не виділяє окремо такий вид грубого порушення принципу безоплатності обігу трансплантатів, як інша його *оплатна передача*. Такі форми незаконного обігу гомотрансплантатів на платній основі можуть здійснюватися у вигляді міни (обміну трансплантату, наприклад, на квартиру або його передачі в рахунок погашення боргу), передачі (отримання) органів або тканин за іншу (окрім грошей) матеріальну винагороду (коштовності, цінні папери тощо), за надання послуг матеріального характе-

---

вилучення органа чи тканини потерпілого), тобто розглядається як формальний склад.

ру (передача у користування транспортно-го засобу, надання лікувальних чи розважальних послуг тощо). За чинним кримінальним законом таке порушення може кваліфікуватися за ч.1 ст.143 КК (яка містить менш сувору санкцію та визначає діяння як злочин невеликої тяжкості, в той час як ч.4 цієї статті передбачено злочин середньої тяжкості). Однак, у зв'язку з однорідністю такого порушення й торгівлі, з відносною відповідністю рівня їх суспільної небезпеки небезпеці торгівлі органами або тканинами людини, перелік діянь, зазначений у ч.4 ст.143 КК, на нашу думку, є неповним. Тому як можливий спосіб подолання цього недоліку пропонується створення спеціальної кримінально-правової норми «Незаконний обіг органів, тканин або крові людини», якою передбачалася б відповідальність за незаконне придбання, зберігання, перевезення або пересилання з метою збуту, незаконний збут органів, тканин або крові людини. Таким чином більш узгоджено забезпечуватиметься захист сфери медичної діяльності не лише від випадків незаконної торгівлі органами й тканинами тіла людини, а й від інших форм порушення принципу безоплатності обігу трансплантатів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чеботарева Г. В. Уголовно-правовые проблемы трансплантации органов и тканей человека и донорства крови в Украине : монография / Г. В. Чеботарева. – К. : КНЭУ, 2006. – 180 с.
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К. : Каннон, А.С.К., 2003. – 1104 с.
3. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів : навчальний посібник / М. Й. Коржанський. – Вид. 2-ге. – К. : Атіка, 2002. – 640 с.
4. Крылова Н. Е. Уголовная ответственность за принуждение к донорству органов и тканей человека по законодательству России и Украины / Н. Е. Крылова // Вестник Моск. ун-та. Сер 11 Право. – 2005. – № 5. – С. 39–51.
5. Грінчак С. В. Порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини: підстави кримінальної відповідальності: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Грінчак Сергій Васильович. – Х., 2007. – 218 с.
6. Уголовный кодекс Украины : научно-практический комментарий / отв. ред. С. С. Яценко. – 3-е изд. исправл. и дополн. – К. : А.С.К., 2003. – 1088 с.
7. Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» : від 16.07.1999 р., № 1007–XIV // ВВР України. – 1999. – № 41. – Ст. 377.
8. Кримінально-виконавчий кодекс України // ВВР України. – 2004. – № 3-4. – Ст. 21.
9. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 5-те вид., переробл та доповн. – К. : Юридична думка, 2008. – 1216 с.
10. Панов Н. И. Способ совершения преступления и уголовная ответственность / Н. И. Панов. – Х. : Вища школа, 1982. – 161 с.
11. Юридический энциклопедический словарь / гл. ред. А. Я. Сухарев. – М. : Сов. энциклопедия, 1984. – 415 с.
12. Декларация ВМА о трансплантации человеческих органов 1987 г. // Островская И. В. Медицинская этика: сб. документов / И. В. Островская. – М. : АМНИ, 2001. – С. 44–45.
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» : від 24.04.2000 р., № 695 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 17. – Ст. 711.
14. Порядок перевезення анатомічних

матеріалів людини в межах України та вивезення їх за межі України / затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України : від 04.05.2000 р., № 96 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 41. – Ст. 1756.

Чеботарьова Г. В. Об'єктивна сторона злочинів, пов'язаних із незаконним використанням трансплантології / Г. В. Чеботарьова // Форум права. – 2013. – № 2. – С. 594–601 [Електронний ресурс].

Розглядаються ознаки об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст.143 КК (порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини), а також пропонується створення спеціальної кримінально-правової норми «Незаконний обіг органів, тканин або крові людини».

***

Чеботарева Г.В. Объективная сторона преступлений, связанных с незаконным использованием трансплантологии

Рассматриваются признаки объективной стороны состава преступления, предусмотренного ст.143 УК Украины (нарушение установленного законом порядка трансплантации органов или тканей человека), а также предлагается создание специальной уголовно-правовой нормы «Незаконный оборот органов, тканей или крови человека».

***

Chebotareva G.V. The Objective Side of Crimes Related to the Illegal Use of Transplantation

The article discusses the signs of objective side of a crime, foreseen in clause 140 of the Criminal Code of Ukraine (violation of the legal transplant procedure of human organs or tissues). The author proposes establish a special criminal law «Illicit trafficking of human organs, tissues or blood».

Форум права Форум